

Tot el teatre de Josep M. de Sagarra

Finalment, totes les obres escèniques de Josep M. de Sagarra, publicades i inèdites, es posaran a l'abast del lector, en una edició filològica. El primer volum ja és a la venda. Forma part de l' 'Obra Completa' d'Edicions 3i4, dirigida per Narcís Garolera.

L'Obra Completa de Josep Maria de Sagarra que publica l'editorial 3i4, en una edició filològica dirigida per Narcís Garolera, puja a escena, en arribar al volum número 15. Edicions 3i4 acaba de treure el volum inicial de la sèrie que dedicarà al teatre de l'autor de *L'Hostal de la Glòria*. Aplega les primeres quatre obres, totes estrenades al Teatre Català, l'actual Romea, *Rondalla d'esparvers* (1918); *Dijous Sant*, (1919); *L'estudiant i la pubilla* (1921), i *El jardinet de l'amor* (1921).

Les tres primeres són poemes dramàtics, i la darrera, una comèdia costumista en vers. En el volum hi són representats, per tant, els dos grans Sagarres teatrals en vers, que és el millor, millor que el Sagarra en prosa, ens diu Miquel M. Gibert, professor d'Humanitats de la Universitat Pompeu Fabra encarregat de l'edició.

"En la llengua del teatre en prosa –ens diu Gibert– no va aconseguir gairebé mai el mateix poder de convicció que en la del teatre en vers. Va ser en el poema

dramàtic on l'escriptor va trobar un ressò més ampli i un èxit més esclatant".

La sèrie teatral constarà, pel cap baix, de deu volums, els que calguin per recollir tota la producció escènica de Sagarra –una cinquantena de títols– estrenada o inèdita, en volums no excessivament gruixuts i de lectura còmoda, com és criteri d'aquesta edició.

Correspondran, aquests títols, a quaranta-tres anys de dedicació constant a la literatura teatral "que el van convertir, pel volum de la producció i pels èxits assolits, en el dramaturg més característic del teatre poètic català i en l'autor més rellevant del país", ens diu Gibert.

Les poques obres inèdites –quatre que Sagarra no va estrenar ni tampoc no va incloure en la primera edició del teatre complet, iniciada en vida de l'autor i publicada per Selecta, en quatre volums, del 1948 al 1964, figuraran en un volum d'apèndix.

Finalment, *El foc de les ginesteres*, obra de to marcadament nacionalista estrenada el 1923 que no va poder ser inclosa, per raons polítiques, en l'edició del teatre complet del 1948, figurarà al costat de les estrenades en el volum que li correspongui.

Una edició esperada. Era una edició esperada. Les dues edicions del teatre complet –la segona, en dos volums, és del 1979-1981– estan exhaurides de fa molts anys, sobretot la primera, és a dir, els quatre volums de format petit de la Biblioteca Excelsa, i són molt difícils de veure a les lliberies de vell. I també costen molt de veure-hi exemplars de les primeres edicions de les obres.

Hi ha dos fets que expliquen aquest interès per les edicions teatrals de Sagarra. Per una banda, la popularitat del seu teatre, molt estimat per les companyies, professionals o no, de tot el país. Per l'altra, el fet que la majoria de les seves obres es puguin llegir com a poemes. "Com ell va reconèixer –ens diu l'editor filològic del Sagarra teatral– no li va ser difícil de fer el salt del poema, en especial del poema narratiu, al teatre en vers. El seu model teatral més caracte-

rístic està vinculat directament a la lírica descriptiva i a la narrativitat que ja apareixen en *Primer llibre de poemes*, el seu primer volum de poesia.”

La llengua teatral poètica de Sagarra, recorda Gibert en l'estudi introductor, és una llengua abundant, eloqüent, sembrada d'expressions populars i d'imatges d'una gran plasticitat, manifestada en un vers que tendeix al barroquisme colorista, de ritme molt ben sostingut, que serveix per dibuixar un món en el qual els sentiments, les idees i les accions troben sempre referents molt clars en la realitat immediata.

El text d'aquestes quatre primeres obres dramàtiques de Sagarra ha estat establert a partir de l'edició del teatre complet del 1948, la darrera publicada en vida de l'autor. Però les variants d'edicions anteriors apareixen a peu de pàgina. I per a l'establiment del text de *Rondalla d'esparvers* i *Dijous Sant* s'han tingut en compte els manuscrits conservats a la Biblioteca de Catalunya i a l'Institut del Teatre. En determinades ocasions, la variant del manuscrit passa del peu de pàgina al text, perquè els edi-

Les dues edicions anteriors del teatre complet de Sagarra, publicades el 1948 i el 1979, estaven exhaurides

tors pensen que el millora o que corregeix errors.

S'han localitzat aproximadament la meitat dels manuscrits originals de les obres. “Són –ens diu Gibert– escrits força nets i la cal·ligrafa no presenta dificultats especials. El corrector només va haver d'esmenar-ne l'ortografia. L'ortografia no el preocupa en absolut. Escribia molt de pressa. Com molts escriptors d'aquella generació, Pla mateix era descarat en l'ortografia. Però en cap cas aquesta descurança no afecta la solidesa del text, ni pel que fa a l'encert en la tria de les paraules, ben genuïnes, ni pel que fa a la sintaxi, respectuosa amb el geni de la llengua.”

Amb *Rondalla d'esparvers*, primera obra del volum i primera de l'autor, Sagarra ja traça unes quantes línies bàsiques que seran completades en obres posteriors i que definiran el seu

teatre més conegut, apunta Gibert. Aquestes línies són les següents: un món atemporal o pretèrit; una ambientació generalment rural, en aquest cas, un “racó solitari de les Guillerries”; una trama molt senzilla que gira, sovint, a l'entorn d'una forma o altra de triangle amorós; uns personatges que passen de l'enfrontament i de la incomprensió a la il·luminació de la veritat produïda per la innocència, com van escriure Enric Gallén i Marina Gustà a la *Història de la literatura catalana*; unes accions dramàtiques que neixen de les passions personals i que troben solucions en els cops d'efecte i en el sentimentalisme; un final feliç que obliga a recórrer al penediment i al perdó, i finalment, un vers eloqüent, colorista i sensual.

Lluís Bonada

Alfons Llorenç

Trossos i mossos

Alienígena

Anava inflant-se l'esperança i era verda com verdes eren les flors del blat, les espigues, que per ara s'embotien, una bona pluja feia créixer el gra, augmentava la collita, el pa, que era la vida. “Les pluges de maig fan créixer”, assegurava la gent de la terra. A les fonts santes s'ofrenaven monedes i es tiraven pedretes i agulles, es dansaven balls amb càntrics al cap, pausadament, amb molts giravolts suaus, els pelegrins la invocaven en llunyans santuaris; beure portava salut, rentar-se duia bellesa, mullar-se donava gentilesa, banyar-se conferia energia, guardava d'embruixaments i males mirades. Es beneïen els camps, pels sembrats anaven les processons, lloaven els déus de la primavera i de la pluja, vestits, com és degut, de sants majals com ara, Sixt, Hou, Gregori, Ponç, Grau, Regalat, Bobó. Fou sobre aquest jaç d'antigues divinitats de la saó i la granació tan estovet i femat on ens impo-

San Isidro, un llaurador malfaener que resava mentre els àngels li llauraven la terra.

saren el madrileny Isidro, presumpte sant i problemàtic llaurador, com a ocupant patró de la nostra sobirana agricultura.

Un *fulano* canonitzat el 1622 per decret de Felip II de Catalunya, en sanar-lo, després de jaure amb la seua mòmia. Un gos malfeiner, que resava, mentre els àngels li llauraven; tan contrari al nostre “abans és l'obligació que la devoció”; els seus col·legues ja denunciaren el seu absentisme, propi de parlamentaris, i que, en lloc de guardar el blat, el llançava als pardals i, damunt, ens el venien com a plovedor, quan, segons el nostre poble: “Sant Isidre Llaurador, / s'emporta la pluja / i porta el sol.” I, per si fora poc, amb la força bruta dels sindicats franquistes assaltà el nostre panteó i envià el nostres sants tutelars agraris –Antoni, Galderic, Faust, Abdó, Senent, Ferriol, Gil, Jordi, Llop, Magí, Medir– a l'exili, al país de la desmemòria, d'on molts no han tornat.